

"Anayasamızın 5. maddesinde "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." şeklinde hüküm içermektedir.

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 166/2 fıkrasında yer alan "Kararın kesinleşmesinden itibaren bununla bağlıdır." ibaresinin Anayasamızın mezkur maddelerine aykırı olduğu açıktır.

Şöyle ki; Anayasamızın 5. maddesinde de belirtildiği üzere; Devletin temel amaç ve görevleri arasında yer alan sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak şekilde hukuk kurallarını kaldırmak bir sorumluluğudur. Yasa koyucu yasaları düzenlerken yargılamanın en doğru, isabetli, hızlı şekilde yürütülmesinden sorumlu olduğu gibi ihdas ettiği yasa kurallarını insanların ve Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının haklarına ulaşmasında kolaylık sağlayacak etkin bir yol olmasını da temin etmek durumundadır. Bu açılarından Anayasaya aykırılık sorunu irdelendiğinde; farklı yargı alanı içerisinde bulunan aile mahkemelerinde tarafların gerek genel sebep gerek özel sebebe dayanan boşanma davası açmaları halinde bu davaların ilk açılan mahkemede birleştirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır. Hal böyle iken yasa koyucu bu davaların birleştirilmesini isteğe bağlı tutup yasa yolundan geçerek kesinleşmesini bağlayıcılık olarak öngörmesi uygulamada birçok yanlışlıklara, hatalara ve bir kaos ortamına sebep olacağını öngörememiştir.

Şimdi yukarıda belirttiğimiz hukuki durumları açıklamaya çalışalım: Farklı yargı alanı içinde TMK. 166/1 (genel sebep) fıkrasında düzenlenen iki ayrı davanın yürütüldüğünü düşündüğümüzde, genel sebeple (TMK. 166/1) açılan bu davalarda kusurların birlikte değerlendirmesi mümkün bulunmamaktadır. Taraflardan birinin ilk açılan ve farklı yargı alanında olan davada hakaret, evin maddi geçimi ile ilgilenmemek, güven sarsıcı davranış kusurlarına dayandığını düşünelim. İkinci açılan davada ise aynı eşin bu kez başka kusurlar ya da aynı kusurları ekleyerek bir dava açtığını düşündüğümüzde ilk ve ikinci davada açılacak karşı boşanma davalarında TMK. 166/1 fıkra da düzenlenen kusurların davalı karşı davacı tarafından ayrı ayrı belirlendiğinde nitekim davalı karşı davacının da müşterek çocuklarla ilgilenmeme, eve geç gelme, sürekli alkol kullanımı ve benzeri TMK. 166/1 fıkra (genel sebep) içerisinde yer alan kusurları dava konusu ettiğinde yargılamayı yapan iki farklı mahkeme delil durumuna göre atılı kusurları sabit gördüğünde bu iki ayrı aile mahkemesinden kusurların değerlendirilerek farklı yargısal sorunlar çıkacaktır. Birlikte bir kusur değerlendirmesi ve adil bir karar çıkması mümkün olmayacaktır.

Mahkememizin kanaatine göre yasa koyucu mezkur maddede birleştirmeyi isteğe bağlı tutmaksızın ve ilk açılan mahkemeyi bağlayacak şekilde yasa kuralı ihdas etmesi gerekmekte idi. Çünkü sosyal hukuk devleti bu durumu gerektirmektedir.

Yukarıdaki örneğimize tekrar geri dönersek; TMK. 166/1 fıkra dan açılan iki ayrı davada iki ayrı sonucun çıkması durumunda tarafların karşılıklı olarak kusur eşleşmelerinin nasıl yapılacağı belirsizdir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin yerleşmiş içtihatlarında da görüleceği üzere davaların birleştirilerek görülmesinde zorunluluğa işaret edilerek bu davaları hep birleştirerek görülmesi yönünde kararlar vermiştir. Hatta Yargıtay aşamasında olan bir davada yeni vakıalara dayanılarak tekrar TMK. 166/1 fıkra dan taraflardan birinin açtığı davanın da ilk

mahkemede görülmesi zorunluluğundan dolayı bozma kararları verilmiş, genel kusurların hepsi aynı dosya içinde değerlendirilerek tarafların haklılık durumunun ortaya çıkmasına ışık tutmuştur.

Anayasamızın 36. maddesinde "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz." ilkesi yer almaktadır.

Gerek Anayasamızın 5. ve gerekse 36. maddesi bir arada değerlendirildiğinde; her ne kadar yukarıda sadece genel sebepten örnek verilmiş ise de; genel - özel sebeple ilgili açılan ayrı boşanma davaları, özel - özel sebeple açılan boşanma davalarında da tahlile ihtiyaç bulunmaktadır. Ta ki belirtilen yasa kuralının Anayasamızın mezkur maddelerine aykırılığı net şekilde anlaşılsın.

İkinci örneğimizde genel sebeple açılan bir dava yürütülmekte iken bu kez taraflardan birinin TMK. 162. maddede yer alan hayata kast eylemi ya da TMK. 161. maddede yer alan zina eylemi nedeni ile dava açtığını düşünelim. Bu durumda; eğer boşanma davaları zorunlu olarak birleştirilmez ise TMK. 166/1 fıkradan verilen hüküm ile özel sebep gereğince açılan davanın yargılaması tamamlanıp kabul ile sonuçlandığında tam bir kaosun olduğu görülecektir.

Şöyle ki; ilk davanın görüldüğü aile mahkemesinde genel sebepten boşanma kararı verildiğinde boşanmanın fer'ilerinde (eklerinde) hüküm kurulduğunu düşünelim. Genel sebep yani evlilik birliğinin temelinden sarsılması sabit görüldüğünde velayet, tedbir ve iştirak nafakası, tedbir ve yoksulluk nafakası, maddi ve manevi tazminat talepleri de bu kusur durumlarına göre hükmedilecektir. Eğer boşanma davaları birleştirilmez ise ve farklı görüldüğünü ve ayrıca hükme bağlandığını düşündüğümüzde; farklı yargı bölgesinde yer alan ilk boşanma davasının açıldığı mahkeme genel sebebe göre yargılama yapıp verdiği velayet, tedbir ve iştirak nafakası, tedbir ve yoksulluk nafakası, maddi ve manevi tazminat miktarları farklı olacaktır. İkinci mahkemenin yaptığı yargılama sonucunda özel sebebi sabit gördüğünde bu kez yine yukarıda belirtilen fer'i haklar davanın niteliğine göre farklılık arz edecektir. İlk mahkeme elbette ki; HMK. 26. maddeye göre taleple bağlı kalınarak örneğin; 300.000 TL maddi tazminat verdiğinde, ikinci mahkeme özel sebepten açılan davayı kabul edip (zina, hayata kast vb.) yaptığı yargılama sonucunda bu kez maddi ve manevi tazminatları (4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 174/1-2. maddeleri) örneğin; ayrı ayrı 800.000'er TL olarak belirlediğinde ve bu kararların birbirlerinden bağımsız kesinleştiğinde bu miktarların infazının nasıl olacağı bir muamma olup kaotik bir durum yaratmaktadır.

Madde ile ilgili Anayasaya aykırılık iddiasını daha da misallendirirsek; ilk davanın açıldığı aile mahkemesi TMK. 169. madde kapsamında müşterek konutu kadına tahsis ettiğini düşünelim. İkinci boşanma davasının görüldüğü mahkemenin de takdiren TMK. 169. madde gereğince müşterek konutu erkek eşe tahsis ederse hangi kararın infaz edileceği ve ortada bir kaotik durumun olduğu net şekilde görülecektir.

Yine aynı şekilde TMK. 169. maddeden konuyu açıklamak üzere ilerlersek; müşterek çocukların geçici velayetini ilk açılan aile mahkemesinde anneye vermişse ve ikinci boşanma davasının açıldığı aile mahkemesi de babaya vermişse bu durum nasıl infaz edilecektir?

TMK. 169. madde kapsamında evin ortak aracının yine yukarıdaki misallerde olduğu gibi ilk mahkemece kadın e e, ikinci aile mahkemesince erkek e e verildiğinde yine kaotik bir durum olduğu çok açıktır.

Konu tedbir nafakalarının da hukuki statüsü itibari ile aynı kaotik durumdan etkileneceği sabittir. Misal vermek gerekirse; geçici velayet kararı ile ilgili olmakla birlikte m  sterek çocuklar için verilen tedbir nafakalarının her iki mahkemede farklı olması durumunda hangi mahkemenin kararı infaz edilecektir? tarafların icra m  d rl klerine başvurmaları halinde durumun ne kadar kaos içereceği net şekilde anlaşılacaktır. Bu durum yargılama sırasında aileyi rencide etmek değil midir? Zaten stresli bir yargılama sürecinden geçen tarafların hak arama hürriyeti sırasında mağdur edilmelerine netice sağlayacaktır.

Mevcut durum TMK. 182/2. madde gereğince mahkemece takdir olunan iştirak nafakası, TMK. 175. madde gereğince takdir olunan yoksulluk nafakasında da aynıdır.

Yeri gelmiş iken Nevşehir 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 6100 Sayılı HMK'nın 166/1 fıkrasının Anayasaya aykırılığı itirazı başvurusu sonucunda Anayasa Mahkememizin 2024/237 Esas - 2025/137 Karar sayılı 17/06/2025 tarihinde verdiği kararın da değerlendirilmesi gerekmektedir. Aynı yargı alanı içinde aynı düzeydeki mahkemelerin tarafları da aynı olan kısaca davalar arasında bağlantı olan dava durumunda ilk açılan mahkemede ikinci mahkemenin yaptığı birleştirme kararının Anayasaya aykırılığına karar vermiştir. Hukuki olayımıza aile mahkemesi açısından bakıldığında  u ana kadar ki uygulamada aynı yargı alanı içindeki birleştirme kararlarının ilk mahkemede birleştirildiği ve bu birleştirme zorunlu olduğu için yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığım şekilde boşanmanın fer'ileri, TMK 169. maddenin uygulanması sırasında herhangi bir sorunun ortaya çıkmaması sağlanmış iken  u anda aynı yargı alanı içindeki birleştirmeler ilk mahkemenin bunu kabul etmeme durumunda mümkün olacağı, bu durumun mahkemenin isteğine bırakılmasının ise yukarıda basitçe açıklamaya çalıştığım şekilde boşanma yargılaması sırasında farklı kaotik durumların ortaya çıkmasına sebep olacaktır

Ba vurumuza bu yönü ile de tekrar farklı bir bakış açısı ile irdelenmesi gerekmektedir. Çünkü uygulamada kaotik durum yaşanmaya ba lamı tır.

Bu sebeplerle 6100 Sayılı HMK'nın 166/2 fıkrasının Anayasaya aykırılığının incelenmesi sırasında mahkememizin dile getirmeye çalıştığı bu kaotik duruma 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı  iddetin   nlenmesine Dair Kanun kapsamında da sık sık rastlanıldığı hususunu ifade etmek isterim. Şöyle ki; mezkur kanunun 5/1 b maddesi gereğince aile konutunun taraflardan birinin tahsisi durumunda ikinci mahkemenin bu kez farklı e e ortak konuttan yararlanması yönünde karar ihdas ettiğinde emniyet g   erince de bu kararların hangisinin infaz edileceği yönünde ciddi bir çelişkinin ortaya çıkacağı açıktır. Mahkemelere başvurmak zorunda kalacak emniyet mensuplarının bir neticeye varamayacağı ve bu durumu İ  İ leri Bakanlığı yetkililerine iletmek zorunda kalacağı, Adalet Bakanlığı ile İ  İ leri Bakanlığı yetkililerinin bu hususu nasıl çözecekleri ise  u an itibari ile bir muammadan ibarettir. Bu misalleri çoğaltmak mümkündür.

Konumuz ile ilgili olması nedeni ile yargısal uygulamada bekletici mesele hususuna da değinmek isterim. Sorun bekletici mesele kararı verilerek de çözülmekten uzak bir hal almıştır. Bu hususu da açıklamak gerekirse; genel yargısal faaliyetlerde ikinci mahkeme, birinci mahkemenin yargılamasını neticelendirmesini beklemekte ve buna göre kendisindeki boşanma davası hususunda karar verme durumunda olacaktır. İlk açılan davanın TMK. 166/1. (genel

sebepten) madde gereğince açılan bir dava olduğu ve kusur durumuna göre boşanmanın fer'ileri hususunda TMK. 175. madde gereğince yoksulluk nafakası, TMK. 169. madde gereğince tedbir nafakası, TMK. 174/1-2. maddeler gereğince maddi ve manevi tazminat, velayet hususu değerlendirilip hüküm verildiğini düşünelim. Hal böyle iken ikinci mahkemede zina nedenine dayanan bir dava açıldığında hangi mahkeme diğerini bekleyecektir? Bu husus bir muammadan ibarettir. İkinci mahkemenin 6100 Sayılı HMK'nın 165. madde gereğince bekletici mesele yapması durumunda 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 161. madde gereğince ağır bir kusur olan zina hukuki sebebine dayalı davada bekletici mesele yapılma ve yargılamada hüküm verilmemesi zinaya maruz kalan eş için haksızlığa sebep olacaktır. Bu durumu belirleyen ve adaletle halleden bir hukuk kuralı ise bulunmamaktadır. 6100 Sayılı HMK'nın 166/2 fıkrasında zorunluluk getirilmezse yukarıda açıklamaya çalıştığım haksızlıkların olacağı açıktır. Bu nedenle bekletici mesele yapmanın konuyu çözmeyeceği, daha karmaşık bir duruma sebep olacağı çok açık bir şekilde bellidir.

Yukarıda açıkladığım misalleri çoğaltmak mümkündür. HMK. 30. maddede düzenlenen usul ekonomisi kurlarının da göz önüne alınarak bu kadar misal vermekle iktifa ediyorum.

Yukarıda mahkememizin hukuki görüşü ile izahatı yapıldığı üzere; 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 166/2. maddesinde yer alan "Kararın kesinleşmesinden itibaren bununla bağlıdır." ibaresinin Anayasamızın mezkur maddelerine aykırılık teşkil ettiği açık olmakla, Anayasa Mahkememizce iptali hususunun takdiri arz olunur."